

Vestfold og Telemark Fylkeskommune
post@vtfk

Vår ref.: 20/29

Oslo, 15.09.2020

HØRINGSINNSPILL ARKIVUTREDNING FOR VESTFOLD OG TELEMARK

Norges museumsforbund takker for invitasjonen til å levere høringsinnspill til arkivutredningen for Vestfold og Telemark. Vi mener det er bra at Fylkeskommunen tar initiativ til å sette fokus på museums- og arkivfeltet i det sammenslåtte fylket, som ledd i arbeidet med å utforme en regional arkiv- og museumspolitikk.

Museumsforbundet gir honnør til fylkeskommunen for å sette privatarkiv så tydelig på agendaen som en sentral oppgave i kulturarvfeltet. Mange museer i Norge er betydelige arkivinstitusjoner og bevarer arkiv av lokal, regional, nasjonal og transnasjonal verdi. Det gjelder også det nye fylket, noe utredningen synliggjør sammen med kommentarer om det gode arbeidet som alt er gjort gjennom utformingen av de eksisterende bevaringsplanene i de to tidligere fylkene. Utredningen begrunnes også med nyere sentrale utviklingstrekk knyttet til digitalisering og digitalt skapt materiale samt personvern, og de endringer forslaget til ny arkivlov innebærer knyttet til fylkeskommunalt ansvar. I forbindelse med det siste punktet, mener Museumsforbundet det er noe tidlig å konkludere med at det fremlagte utkastet vil bli vedtatt slik det er formulert i dag så lenge dette er under videre bearbeiding. Vi henviser for øvrig til vårt høringsinnspill til forslaget for en utdyping av Museumsforbundets synspunkter.

Utredning av ressursbehovet

Etter at arbeidet med utredningen startet opp, ble regionreformen for kulturfeltet avblåst. Det vil påvirke utformingen av og gjennomføringen av kulturpolitikken fremover. I dag vet vi ikke hvilke oppgaver fylkene vil få overført på kulturfeltet, ut over det som er vedtatt overført fra Riksantikvaren på kulturminnefeltet. Det er imidlertid positivt at den nye VT-fylkeskommunen signaliserer at den ønsker å engasjere seg og ta en rolle i statlig arkivpolitikk og vil legge vekt på privatarkivarbeid i de kommende strategiske planene. Det er positivt at man erkjenner at det er behov for tilførsel av økt kompetanse og økte ressurser i arkivsektoren i de to sammenslåtte fylkene, men det er synd at man ikke har utredet ressursbehovet og ser den mot dagens ressursbruk og hva man får til/ikke får til med de ressursene man har. Det ville, etter vårt syn, gitt et bedre utgangspunkt for å ta gode og tydeligere valg for vegen videre. Det fremmes ikke anbefalinger om økte bevilgninger til arbeid med arkiv. At en offensiv satsing på kultur og arkiv er krevende når man står overfor kutt kan forstås, men forsikringer om at ressursituasjonen for arkivsektoren bidrar til at man ikke anbefaler kutt, blir et svakt fundament for en forhåpentligvis offensiv ny arkivpolitikk i det nye fylket.

Kulturdepartementet arbeider nå med en museumsmelding som er ventet i mars 2021. Museumsforbundet har spilt inn til arbeidet at museenes arbeid med og ansvar for arkiv må tydeliggjøres i meldingen, og i en mulig kommende museumslov. Den sistnevnte må dessuten ses i sammenheng med arbeidet med den nye arkivloven, kulturloven og andre relevante lover. Museumsforbundet mener det må gis et tydeligere mandat til museene på privatarkivfeltet, og at det må følge ressurser med til et slikt mandat som kan bidra til å styrke arbeidet med å bevare viktig samfunnsdokumentasjon. I dag anses ofte museenes arbeid med privatarkiv som en integrert del av samlingsforvaltningen, uten særskilte midler. Det brukes imidlertid en del midler til drift og investering i nybygg og fasiliteter som også kan innbefatte arkivmagasiner mm. og kommer arbeidet med privatarkiv til gode.

Kartlegge status og kompetanse

Samarbeid og god bruk av den samlede kunnskapen er nødvendig for at man skal kunne identifisere og ivareta viktige arkiver som dokumenterer samfunnsutviklingen. Museumsforbundet mener at dette må skje gjennom et godt utviklet samarbeid og arbeidsfordeling mellom ulike arkiv- og museumsinstitusjoner. I dette ligger det også nødvendigvis en vurdering av dagens status og de fremtidige behov man måtte ha. Utredningen mangler tilstrekkelig vurderinger av dagens situasjon, hva som er ordnet og digitalisert, hvilke restanser og andre utfordringer man har samt hvilke digitale og analoge arkiver det haster med å sikre og bevare.

En analyse av den kompetansen man har og trenger fremover, basert på kunnskap om dagens styrker og svakheter, er også avgjørende for å kunne gjøre gode vurderinger rundt fremtidige behov. Museene har selv bidratt til å liste opp behov og mangler de opplever, og ønsker om veien videre, men det har kanskje vært noe mindre fokus på hvem som er gode til hva. En kartlegging av det ville kunne gi et bedre grunnlag for å foreslå mulige modeller for det videre arbeidet med å utvikle en god arkivforvaltning i det nye fylket. Da blir det kanskje også lettere å identifisere noen mulige måter å samarbeide på og finne egnede modeller for drift av arkiv.

Utredningen er klar på at man ikke ønsker å legge fullt ansvar for privatarkiv til bare ett museum. Da må man etter Museumsforbundets mening arbeide for å etablere ordninger som kan bidra til synergi og utvikling og en bedre total løsning som kan reduserer de svakheter man måtte identifisere.

Bygge samarbeid over institusjonsgrensene og tydelig ansvarsdeling

Utredningen gir på den ene siden ros til arbeidet som har vært gjort både i Telemarksarkivet og Vestfoldarkivet og på den andre siden ris til museene gjennom en lang liste med utfordringer ved museumsmodeller i punkt 9.3.2. Noen av disse manglene handler om infrastruktur i bygg og lokaler, men også om mangel på samordning mellom ulike forvaltningsnivåer, om ulike typer arkiver som er avhengig av bevilgede ressurser og samarbeid på tvers av institusjoner og forvaltningsnivåer. Museumsforbundet mener det bør legges mer vekt i analysen på hvordan man kan bedre dette gjennom styrking av institusjonene økonomisk, faglig og relasjonelt.

Museene har flere oppgaver enn arkivene innen innsamling, bevaring og samlingsforvaltning og flere medier enn arkiv og foto å konsentrere seg om. Det er lite i utredningen som sier noe om hvordan dette kan berike helheten og ha gevinster på tvers av materialtyper, og hvordan materialet enkelt kan gjenbrukes i de ulike formidlingsdatabasene (Digitalarkivet, Arkivportalen, Digitalt Museum, Primus, Asta, Askeladden). I stedet presenteres påstander om at arkivene «eksempelvis blir brukt som løsrevne elementer i utstillinger mer enn sammenhengende kildegrunnlag for kritiske studier og fornyelse av historie- og kulturformidling». (s. 97) Denne typen utsagn er mer egnet til å opprettholde barrierer enn å bygge gode relasjoner og samarbeid over institusjonsgrensene. Slike påstander må begrunnes med relevante analyser. Her kunne kanskje en komparativ analyse av publiseringsvirksomhet og kildegrunnlag i historie- og kulturformidling til ansatte i fylkets museer og arkiv belyse påstanden?

Slik de ulike forslagene til nye organisasjonsmodeller er utformet i dag, fremstår de som uklare og utydelige. Flere modeller for hvor man ønsker å legge ansvaret foreslås; hos fylket sentralt eller i museene. Et noe spinkelt kunnskapsgrunnlag bidrar trolig til utydeligheten. Museumsforbundet anbefaler derfor Vestfold-Telemark fylkeskommune å gå dypere inn i materien i det videre arbeidet slik at man kan etablere klarere forslag til ansvars- og arbeidsdeling mellom aktørene som bruker den kompetansen som finnes, bygger opp manglende kompetanse og spiller de etablerte miljøene gode sammen.

Med knappe ressurser kan man få mer ut av å styrke det eksisterende enn å bygge opp noe nytt. Det kan være en god start mens man venter på overordnede avklaringer.

Med vennlig hilsen

Liv Ramskjær
generalsekretær

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og oversendes uten signatur.